

شیر

گاومیشهایی که برای انجام کار مورد استفاده قرار می گیرند، کمتر دوشیده می شوند. متوسط تولید شیر روزانه از گاومیشهای کاری که به طور تجربی از ۳۸۵ رأس گاومیش در چین بدست آمده ۲/۱۵ کیلوگرم با ۱۲/۱۱ درصد چربی گزارش شده است. در این بررسی متوسط تولید در یک دوره لاکتاسیون ۵۰۰ کیلوگرم تخمین زده شده است. گاومیش های مورا بیشترین مقدار شیر را تولید می کنند، ماکزیمم تولید شیر در گاومیشهای مورا ۳۲۰۰ کیلوگرم و متوسط تولید ۱۳۸۷ کیلوگرم و طول دوره لاکتاسیون ۲۴۰ روز گزارش شده است.

در بعضی از مناطق جهان مانند هند گاومیش دام عمده شیری شناخته می شود، شیر گاومیش از نظر چربی غنی است، بیش از ۱۲ درصد و در صورتی که مدیریت و تغذیه حیوان مناسب باشد تا ۱۵ درصد می رسد. شیر و کره حاصل از گاومیش سفید رنگ است که از نظر ویتامین A و E و ویتامینهای گروه B غنی است، در جدول ۱۷ ترکیب شیر گاومیش نشان داده شده است.

جدول ترکیب شیر گاومیش (درصد)

لاکتوز	پروتئین	چربی	آب
۴/۷	۵/۵۵	۱۰/۵۵	۷۸/۴

متوسط مقدار شیر تولیدی روزانه و دوره لاکتاسیون گاومیش در استانهای مختلف کشور در سال ۱۳۶۷ در جدول ۱۷ نشان داده شده است.

جدول ۱۷- متوسط تعداد روزهای شیردهی و متوسط مقدار شیر روزانه یک رأس گاومیش

استان	تعداد روزهای شیردهی	متوسط شیر روزانه
آذربایجان شرقی	۲۵۰	۴/۹۵
مازندران	۱۷۶	۶/۸۸
گیلان	۲۰۷	۴/۰۸
خوزستان	۲۲۷	۷/۳۵
کرمان	۱۶۰	۵/۰۰
سیستان و بلوچستان	۳۶۰	۴/۰۰
چهار محال بختیاری	۲۱۰	۶/۰۰

مأخذ، آرشیو سازمان برنامه و بودجه سال ۱۳۷۲

گوشت

در کشورهای خاورمیانه گاو میش در تولید شیر و گوشت اهمیت و جایگاه مهمی دارد که این اهمیت از کشوری به کشور دیگر فرق می کند. در اکثر این ممالک گاو میش بیشتر در جهت تولید شیر پرورش داده می شود تا تولید گوشت و حیوان موقعی ذبح می شود که تولید شیرش کم شده باشد. در این قبیل موارد راندمان لاشه پایین بوده و گونت گاو میش یک محصول فرعی به حساب می آید.

در جوامعی که از گاو میش برای انجام کارهای کشاورزی استفاده می کنند، هیچ گاو میشی جهت تولید گوشت پرورش داده نمی شود، در این قبیل ممالک نیز گوشت گاو میش یک محصول فرعی به شمار می رود.

در چین جهت تولید گوشت گاو میشهای مسن را که قادر به انجام کارهای زراعی نبند، ذبح می کنند، در بعضی از کشورها ذبح گاو میشهای کمتر از ۱۲ سال قدغن است.

در تایوان بعد از ۱۰ سالگی هر موقع که گاو میش استعداد کاریش کم بشود و قادر به کار کردن نباشد، ذبح شده و گوشتش مورد استفاده قرار می گیرد.

متوسط وزن گوساله گاو میش در بدو تولد بین ۴۰-۲۳ کیلوگرم است و گزارش شده است که پس از ۱۲ هفته وزنشان دو برابر می شود، در صورتی که در گاو ۸ هفته طول می کشد تا وزن گوساله دو برابر بشود. گوساله نر برای تولید گوشت بهتر از ماده ها هستند. افزایش وزن روزانه در گوساله گاو میشهای ۹ ماهه مورا را ۵۵۵ تا ۶۲۵ گرم گزارش کرده اند.

Ragab (۱۹۶۶) راندمان لاشه در گوساله های نر مصری در سنین ۵۰ روزگی، ۶، ۱۲، ۱۸ و ۲۴ ماهگی را به ترتیب ۵۹/۹۲، ۵۷/۱۶، ۵۳/۶۷، ۵۷/۵۷، ۵۲/۷۴ درصد گزارش کرده است.

در ترکیه گاو میش وقتی ذبح می گردد که عمر مفیدش تمام شده باشد، راندمان لاشه در مورد گاو میشهای ترکیه ۴۲ درصد ذکر شده است.

طاهر و همکارانش (۱۹۸۵) راندمان لاشه در گاومیشهای عراقی را بین ۴۷-۱۵ درصد گزارش کرده اند، راندمان لاشه در گاومیشهای قفقازی ۴۸-۵۳ درصد و مقدار پروتئین گوشت بین ۱۹/۲ - ۲۲/۴ درصد گزارش شده است.

Epstein (۱۹۶۹) راندمان لاشه در گاومیشهای بومی مسن را در چین ۴۰-۳۸ درصد و در گاومیشهای جوان در حدود ۵۰ درصد ذکر کرده است.

در ایران بر اساس گزارش سازمان برنامه و بودجه در سال ۱۳۶۹ در کل کشور ۵۸۹۸۹ رأس گاومیش ذبح شده بود. بر اساس همین گزارش تعداد گاومیشهای ذبح شده در استانهای مختلف مقدار وزن لاشه تولید شده و متوسط وزن لاشه در جدول ۲۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۸- تعداد گاومیشهای ذبح شده در استانهای مختلف و متوسط وزن لاشه آنها^۱

استان	تعداد گاومیشهای ذبح شده	متوسط وزن لاشه	وزن لاشه تولید شده کیلوگرم
آذربایجان شرقی	۳۰۲۷۹	۱۶۳/۸	۴۹۶۰۳۶۹
آذربایجان غربی	۱۶۱۱۹	۱۸۵/۰	۲۹۸۲۵۵۴
گیلان	۱۳۲۲	۸۰/۶	۱۰۶۶۸۵
مازندران	۳۲۹	۱۸۲/۱	۵۹۹۲۰
باختران	۱	۲۵۰	۲۵۰
خوزستان	۸۷۴۰	۱۶۸/۲	۱۴۷۰۱۰۱
فارس	۵۳	۲۳۸/۶	۱۲۶۴۷
کرمان	۴۰۹	۱۵۰	۶۱۳۵۰
زنجان	۱۶۳۸	۱۲۸/۲	۲۱۰۰۹۳
سمنان	۳۶	۱۷۳/۳	۴۵۰۰
یزد	۶۰	۲۰۰۰/۰	۱۲۰۰۰
تهران	۱۳	۱۵۴/۲	۲۰۰۵
کل	۵۸۹۸۹	۱۶۷/۵	۹۸۸۲۴۷۴

بر اساس مطالعات انجام گرفته توسط مولف، متوسط مقدار غذای مصرف شده به ازای یک کیلوگرم افزایش وزن ۷/۹۱ کیلوگرم و افزایش وزن روزانه در گاومیشهای آذربایجانغربی ۵۱۰ کیلوگرم و راندمان لاشه ۴۸٪ بوده است.

پوست و کود

پوست گاو میش سنگین و ضخیم است و در گاو میشهای مسن ممکن است بیش از ۴۰ کیلوگرم وزن داشته باشد. متوسط وزن در حدود ۴۰ کیلوگرم است. از پوست گاو میش چرم با کیفیت خوبی تولید می شود.

گاو میشهای باتلاقی در فیلیپین روزانه در حدود ۱۸/۸ کیلوگرم و سالیانه در حدود ۶۸۳ کیلوگرم با رطوبت ۷۳/۸٪ مدفوع تولید می کنند. مدفوع تولید شده در یک محل ریخته شده نگهداری می شود و با کاه برنج مخلوط گردیده و به عنوان کود در مزارع و باغها مورد استفاده قرار می گیرد.

فصل هشتم

پرورش گوسفند

گوسفند یکی از قدیمیترین حیواناتی است که توسط بشر اهلی شده است. تاریخ اهلی کردن گوسفند را در حدود ۸-۱۰ هزار سال قبل از میلاد مسیح و در آسیای میانه و چین ذکر کرده اند.

برخی از مورخان عقیده دارند که آریاییها از اولین اقوامی بوده اند که موفق به اهلی کردن گوسفند شده اند. کاوشهای به عمل آمده در تپه سیلک نزدیک کاشان وجود گوسفند در زمانهای خیلی قدیم در ایران را تأیید می کند. بر اساس مدارک تاریخی به دست آمده، گوسفند قسمتی از نیازمندیهای مردم بدوی و صحرا گرد روزگار قدیم را از نظر پوست، پشم، گوشت و شیر تأمین می کرده است.

داشتن غریزه زندگی به حالت گروهی اهلی و سهولت کنترل این حیوان کار انسان را در اهلی کردن آن آسانتر کرده است. جثه کوچک، قابلیت رام شدن و بهره ای که دارد باعث شده است که نظر انسان به این حیوان جلب و به اهلی کردن و بعد از آن به اصلاح آن اقدامات جدی به عمل آورد.

گوسفند پس از اهلی شدن در تمام نقاط مختلف دنیا پخش شده است. در جدول ۲۳ تعداد گوسفندان جهان نشان داده شده است. گوسفند اهلی شده در نقاط مختلف با هدفهای گوناگون و در شرایط اقلیمی متفاوت مورد اصلاح قرار گرفته است. در نتیجه این عوامل سبب شده است تغییرات قابل ملاحظه ای از نظر شکل ظاهری، بزرگی و کوچکی جثه، نوع و کیفیت تولیدات آن به وجود آید. چنانچه در حال حاضر بیش از دویست نوع نژاد مشخص از گوسفند در نقاط مختلف دنیا وجود دارد. چنین تنوع نژادی در سایر حیوانات کمتر دیده می شود.

جدول ۲۳- جمعیت گوسفندان جهان در بعضی ممالک و کل دنیا در جدول ...

نشان داده شده است (۲۰۰۲)

از خصوصیات خوب این حیوان مقاومتش در مقابل تغییرات شرایط مختلف جغرافیایی است که حیوان توانسته است خود را با محیطهای مختلف تطبیق بدهد. در محیط با حرارت زیاد معمولاً پوشش بدن یا به شکل پشم ضخیم مانند گوسفندان ایرانی و یا مثل مریئوس دارای پشم بسیار ظریف است.

اگر پشم ضخیم و خشن باشد تارها از هم جدا بوده و عمل تعریق بخوبی انجام می گیرد و بدن را سرد می کند. به عبارت دیگر، وزش نسیم تا سطح پوست از لابلای پشم عبور کرده و باعث تبخیر پوستی می شود. در مواردی که پشم کاملاً ظریف و بهم نشسته باشد، اولاً انرژی حرارتی در اثر تابش خورشید را دفع می کند در ثانی مانند عایقی مانع از تبادل حرارت از خارج به داخل بدن می گردد. با توجه به این امر اینگونه پوششها کاملاً در محیط گرم سبب مقاومت حیوان در برابر گرما می گردد. در محیط های سرد جثه گوسفند درشت تر بوده و نسبت سطح به حجم کم تر است و در نتیجه حرارت بدن کم تر دفع می گردد.

مزایای پرورش گوسفند:

در مقایسه با سایر دامهای اهلی پرورش گوسفند دارای مزایایی به شرح زیر است:

- ۱- پشم و بره حاصل از گوسفند را می توان در تمام طول سال فروخت. ۲- برای شروع به گوسفندداری به سرمایه کمی نیاز است. ۳- گوسفند به تأسیسات کمتر و ارزان قبلی نیاز دارد. ۴- در مقایسه با سایر حیوانات به جیره نگهداری کمتری احتیاج دارد و بیشتر غذای دریافتی را صرف تولید و رشد و نمو می کند. ۵- گوسفند اکثراً از مراتعی استفاده می کند که برای حیوانات دیگر کمتر قابل استفاده است. ۶- عادات گوسفند از نظر دفع فضولات، بویژه در نقاط مرتفع چراگاه و یا مرتع از نظر تقویت خاک قسمتهای نامبرده حائز اهمیت است.

معایب پرورش گوسفند: ۱- حیوانات مهاجم مثل گرگ براحتی می توانند به گوسفند حمله کنند. ۲- در مقایسه با سایر دامها با توجه به روش گرفتن غذا گوسفند به انگلهای داخلی خیلی حساس است. ۳- گوسفند در مقابل بیماریها مقاومت چندانی

ندارد. ۴- به علت تولید الیاف مصنوعی، قیمت پشم حاصل از گوسفند خیلی متغیر است.

نژادهای گوسفند:

محققین علوم دامی عقیده دارند که گوسفندان اهلی امروزه از گوسفندان وحشی موفلون^۱ (آسیایی و اروپایی) و اوریا^۲ آسیایی که هنوز هم در کوهستانهای اروپا، آسیا و آسیای میانه وجود دارند و به صورت گله های وحشی زندگی می کنند، به وجود آمده اند. با توجه به اینکه گوسفند پس از اهلی شدن در نقاط مختلف دنیا پراکنده شده و در اکثر نقاط جهان مردم پس از دسترسی به این حیوان در اصلاح و بهبود آن سرمایه گذاری کرده اند. در نتیجه، این کارهای اصلاحی و شرایط اقلیمی متفاوت حاکم بر نقاط مختلف جهان سبب شده است که تنوع نژادی در این حیوان بیشتر باشد. طوریکه در بین دامهائی که بنحوی مورد استفاده افراد بشری قرار می گیرند در هیچکدام به اندازه گوسفند تنوع نژادی وجود ندارد. در حال حاضر بیش از دویست نژاد از گوسفند در نقاط مختلف دنیا وجود دارد، ولی بسیاری از این نژادها از نظر تجاری و اقتصادی چندان قابل توجه نیستند.

صنعت گوسفند دارای امروزه جهان متکی بر ۱۰-۲۰ نژاد شناخته شده از این حیوان است. نژادهای گوسفند را به روشهای مختلف طبقه بندی می کنند، متداولترین روش طبقه بندی بر اساس نوع پشم حاصله و به شرح زیر است:

۱- نژادهای با پشم ظریف

نژادهای موجود در این دسته مقدار قابل توجهی پشم ظریف تولید می کنند. این نژادها قبلاً گوشت خوبی تولید نمی کردند و کمیت و کیفیت لاشه شان خوب نبود. ولی در اثر اصلاح و انتخابهای مکرر کمیت و کیفیت لاشه شان بهتر شده است.

1- Moufflon
2- Urial

این نژادها امروزه عمدتاً جهت تولید پشم پرورش داده می شود، خوش بنيه و بر طاق هستند و غریزه زیادی به زندگی گروهی و گله ای دارند و می توانند از مراتع فقیر بخوبی استفاده بکنند.

این نژادها می توانند غیر فصلی بارور شده حتی در فصل پاییز نیز بره تولید بکنند. از نظر دو قلوزایی اهمیت چندانی ندارند و بیشتر به صورت تکزا هستند. مهمترین این نژادها عبارتند از:

۱- مرینوس

خاستگاه اصلی مرینوس اسپانیا است. با توجه به کمیت و کیفیت پشم تولیدی مرینوس به نقاط مختلف دنیا برده شده و بر اساس اصلاحات و انتخابهایی که در محل های مختلف روی این نژاد صورت گرفته است. امروزه نژادهای مختلفی از مرینوس منسوب به کشورهای مختلف وجود دارد. مرینوس آمریکایی شامل سه تیپ C, B, A است که تیپها B, A پشمهایشان چندان است و به نام مرینوس آمریکایی و تیپ C به نام *Delain merino* معروف می باشند. وزن قوچ ۶۵ تا ۸۰ کیلو و در میش ۴۵ تا ۶۰ کیلو گرم می شود. رنگ مرینوس سفید، بدن زاویه دار، اندازه متوسط، قوچها شاخدار ولی میشها فاقد شاخ هستند. مقدار تولید پشم در یکسال ۹-۱۲ کیلو گرم است.

۲- رامبویه

خاستگاه رامبویه فرانسه است و از مرینوس اسپانیایی به وجود آمده است. اندازه بدن بزرگ و زاویه دار در مقایسه با مرینوس، بدنی پر گوشت دارد ولی در مقایسه با نژادهای گوشتی برای تولید گوشت مناسب نیست. قوچهای رامبویه ممکن است شاخدار و بی شاخ باشند. تمام میشهای بی شاخ هستند، رنگ رامبویه سفید است. وزن قوچ ۱۱۰ تا ۱۸۵ و در میش بین ۷۰ تا ۱۰۰ کیلو گرم است.

دبویلت^۱

خاستگاه این نژاد آمریکا است و در اثر تلاقی رامبویه با *Delaine Merino* وجود آمده است که اولین بار این تلاقی در مکزیک صورت گرفته است. از نظر اندازه بدن متوسط، بدن زاویه دار، رنگ سفید است. قوچها ممکن است شاخدار و یا بی شاخ باشند ولی میشها بی شاخ هستند.

چویت^۲

خاستگاه این نژاد از کوهستانهای شمالی انگلستان و جنوب اسکاتلند است. اندازه بدن متوسط، صورت سفید، سوراخ بینی سیاه و بی شاخ است. این نژاد غریزه زیادی به زندگی گروهی ندارد. وزن قوچ بالغ ۷۳-۹۱ کیلوگرم و در میشها ۷۲-۵۴ کیلوگرم می باشد.

۲-نژادهای با پشم متوسط^۳

گوسفندان موجود در این نژادها عمدتاً برای تولید گوشت به کار گرفته می شوند و تولید پشم در درجه دوم اهمیت قرار دارد. تارهای پشم از نظر قطر و طول در حد متوسط قرار دارند.

این نژادها در مقایسه با نژادهای با پشم ظریف کم طاقت هستند و نمی توانند مثل آنها مسافت زیادی را طی نمایند. مهمترین این نژادها عبارتند از:

دورست^۴

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان بوده است، اندازه بدن متوسط، ممکن است شاخدار و یا بی شاخ باشد. لاشه عضلانی و پرگوشتی تولید می کنند. پشم سفید و نسبت بره زیادی زیاد و در حدود ۱۵۰ - ۱۶۰٪ است، به عبارت دیگر، قابلیت در قلوژی در این نژاد زیاد است. وزن در قوچ بالغ ۸۰-۱۱۳ کیلوگرم و در میشها ۷۵-۸۰ کیلوگرم می شود.

- 1- Debouillet
- 2- Cheviot
- 3- Medium wool Breeds
- 4- Dorest

همپشایر^۱

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان بوده، صورت، گوشها، دست یا قهوه ای سیر و با سیاه است. قوچ و میشها هر دو فاقد شاخ هستند. همپشایر یکی از بزرگترین نژادها در بین نژادهای با پشم متوسط است. وزن قوچ بین ۱۰۲ تا ۱۳۶ کیلوگرم و وزن میشها ۶۸ - ۹۰ کیلوگرم می شود مقدار شیر میشها زیاد و رشد بره ها سریع است.

آکسفورد^۲

خاستگاه این نژاد از جنوب انگلستان و یکی از بزرگترین نژادهای با پشم متوسط است. وزن قوچ بالغ ۱۱۳ تا ۱۵۸ کیلوگرم و در میشها ۷۹ تا ۱۱۳ کیلوگرم است. رنگ صورت، گوشها و دست و پا خاکستری تا قهوه ای است. اندازه سر و گوشها در مقایسه با بدن کوچک به نظر می رسد. قوچ و میش هر دو فاقد شاخ هستند. در بعضی از موارد ممکن است دارای شاخ کوچکی باشد. مقدار تولید شیر این نژاد زیاد و رشد بره ها سریع است. از قوچها این نژاد بیشتر در دو رگ گیری استفاده می کنند.

شروپ شایر^۳

خاستگاه این نژاد انگلستان بوده و یکی از کوچکترین نژادها در بین نژادهای با پشم متوسط است. نژادی است بدون شاخ صورت و پاها و گوشها قهوه ای تیره یا سیاه رنگ است. مقدار شیر میشها زیاد و سرعت رشد بره ها سریع است. نسبت دو فلوزایی در حدود ۱۵۰٪ است وزن قوچ در حدود ۷۹ - ۱۱۳ کیلوگرم و وزن میش ۷۹ - ۶۲ کیلوگرم است.

سات دان^۴

خاستگاه این نژاد از جنوب شرقی انگلستان بوده و یکی از قدیمی ترین نژادهای کوفته در دنیا است. در شکل گیری بیشتر نژادهای با پشم متوسط مورد استفاده قرار گرفته است.

1- Hampshire

2- Oxford

3- Shrop shire

4- Southdown

نژادی است زودرس و فاقد شاخ دارای بدنی کوچک صورتی گوشتی، دست و پا خاکستری یا قهوه ای است و در سنین پایین قابلیت پرواری خوبی دارد. وزن قوچ ۸۰-۱۰۲ کیلوگرم و در میش ۵۶-۷۳ کیلوگرم است.

سافولک^۱

خاستگاه این نژاد جنوب انگلستان بوده نژادی است با جثه بزرگ و پرگوشت. بزرگترین صفت مشخصه این نژاد داشتن صورت و دست و پا و گوشهای سیاه است. دست و پا صورت و گوشها فاقد پشم هستند. نژادی است تیزهوش و پرجنب و جوش و مثل گوسفندان با پشم ظریف پرطاقت است. قوچ و میش هر دو بی شاخ هستند و وزن قوچ ۱۰۲ تا ۱۳۶ کیلوگرم و وزن میش ۷۳-۱۱۵ کیلوگرم است.

نسبت بره دهی در حدود ۱۵۰٪ است، نژادی است پرشیر و با سرعت زیاد رشد. در بره ها، ذخیره چربی در مقایسه با سایر نژادها آهسته بوده و بیشتر گوشت تولید می کند، با توجه به این امر لاشه عضلانی و پرگوشت از این نژاد به وجود می آید.

تونسی^۲

خاستگاه این نژاد شمال آفریقا بوده است و یکی از قدیمترین نژادهای گوسفندان دنیا است. رنگ صورت مایل به قرمز قهوه ای و یا خرمایی است. نژادی است بیشاخ، از نظر اندازه بدن متوسط و بدون زاویه دار است. صورت فاقد پشمهای زیر و گوشها آویزان است. نژادی است پرطاقت و با قابلیت مادری خوب که می تواند در تمام فصول بارور شود.

۳-نژادهای با پشم دراز^۳

این نژادها در انگلستان به وجود آمده اند و بزرگتر از سایر نژادها است، پشمهای دراز و ضخیمی تولید می کنند. این نژادها خوش بنیه و پرطاقت بوده، گوشت و لاشه خوبی تولید می کنند و اساساً برای تولید گوشت پرورش داده می شوند.

1. Suffolk
2. Tunis
3. Long wool Breeds

بزرگی جنثه در این نژادها به علت پرورش اینها در مناطقی بوده است که بدون اینکه حیوان مسافت زیادی را طی بکند به غذای خوب و سرشاری دسترسی داشته است.

از این نژادها بیشتر در دورگ گیر استفاده می شود. نژادهایی دیررس هستند.

مهمترین این نژادها عبارتند از:

لای سیستر^۱

خاستگاه این نژاد منطقه مرکزی انگلستان است. رنگ پشم سفید و نژادی است فاقد شاخ با جنثه بزرگ وزن قوچ بین ۱۱۳ تا ۱۰۲ کیلوگرم و وزن میش ۷۹-۱۰۲ کیلوگرم است.

صورت و دست و پای این نژاد از موهای سفید پوشیده شده است. لب و سوراخ بینی سیاه رنگ است.

لینکلن^۲

خاستگاه این نژاد از ساحل شرقی انگلستان است. لینکلن یکی از قدیمی ترین و بزرگترین نژاد در بین نژادهای گوسفند محسوب می شود. نژادی است دیررس وزن در قوچ ۱۱۳-۱۵۸ کیلوگرم و در میش ۱۱۳-۱۰۲ کیلوگرم است. رنگ پشم سفید و نژادی است بیشاخ. از این نژاد بیشتر در دورگ گیری استفاده می کنند.

رامنی^۳

خاستگاه این نژاد جنوب انگلستان و یکی از قدیمیترین نژادهای گوسفند است. نژادی است با جنثه بزرگ و وزن قوچ ۱۱۳ تا ۱۳۵ کیلوگرم و میش ۹۱-۷۹ کیلوگرم، خوش بنیه و پرهاقت بوده و رنگ پشم سفید و فاقد شاخ است. رامنی دارای پشم بسیار بهم فشرده است و بدین ترتیب در مقایسه با سایر نژادهای با پشم دراز محیطهای سرد و مرطوب را راحتتر تحمل می کند. از این نژاد بیشتر در برنامه های دو رگ گیری استفاده می کنند.

- 1- Leicester
- 2- Lincoln
- 3- Romney

نژادهای پشمی دورگ^۱

بیشتر این نژادها در اثر تلاقی نژادهای با پشم دراز و پشم ظریف به وجود آمده و تکامل یافته اند. در این نژادها بیشتر هدف در جهت اصلاح کیفیت لاشه و طول ناز پشم بوده است. مهمترین این نژادها عبارتند از:

کلمبیا^۲

خاستگاه این نژاد آمریکا است و در اثر تلاقی قوچ لینکلن با میش رامبویه به وجود آمده و تکامل یافته است. بزرگترین نژاد در بین نژادهای دو رگ است وزن قوچ بالغ ۱۲۴ - ۱۰۲ کیلوگرم و وزن میش ۸۶ - ۵۶ کیلوگرم و قوچهای پروار شده می تواند تا ۱۵۰ - ۱۴۰ کیلوگرم وزن داشته باشند. میشها پر محصول بوده و استعداد مادری خوبی دارند. صورت، گوشها و دست و پای پوشیده از موهای سفید رنگ است. نژادی است بیشاخ و در مقایسه با سایر نژادها دست و پای این نژاد درازتر است.

کوریدال^۳

خاستگاه کوریدال از نیوزلند و قدیمترین نژاد در بین نژادهای دو رگ پشمی است. نژادی است دو منظوره و در اثر تلاقی قوچهای لینکلن و لای سیر با میشهای مریوس به وجود آمده و تکامل یافته است. کوریدال از نظر اندازه بدن متوسط بوده و وزن قوچ بالغ ۸۱ تا ۱۱۳ کیلوگرم و وزن میش ۸۳ تا ۵۶ کیلوگرم است. صورت، گوشها و انتهای دست و پا پوشیده از موها سفید رنگ است. هر دو جنس فاقد شاخ بوده ولی در بعضی موارد ممکن است قوچها شاخدار باشند. استعداد مادری میشها ضعیف است.

پاناما^۴

خاستگاه این نژاد آمریکا بوده و در اثر تلاقی قوچ رامبویه با میشهای لینکلن به وجود آمده و تکامل یافته است. پاناما جثه بزرگی دارد و بیشاخ است. رنگ صورت، دست و پا و گوشها سفید رنگ است. این نژاد در سنین پایین لاشه پرگوشت و پرچربی تولید می کند.

- 1- Crossbred wool Breeds
- 2- Columbia
- 3- Corriedale
- 4- Panama

تارگه^۱

خاستگاه این نژاد آمریکا بوده و در اثر تلاقی قوچ رامبویه با میشهای کوریدال لینکلن و رامبویه به وجود آمده است. نژادی است با جنث متوسط و بیشاخ وزن قوچ در حدود ۹۰ کیلوگرم و وزن میش بالغ ۵۹ کیلوگرم است و شیر زیادی تولید می کنند.

گوسفندان ایران:

گوسفندان ایران از نظر کیفیت پشم در ردیف گوسفندان با پشم ضخیم قرار دارند. بیشتر دارای دنبه بوده و به رنگهای مختلف سفید، سیاه، خرمایی و غیره دیده می شوند. گوسفندان ایران را می توان بر اساس بزرگی جنث به شرح زیر تقسیم بندی کرد:

گوسفندان سنگین: شال، قزل یا افشاری، لری و سنجابی.

گوسفندان متوسط: فراهانی، مغانی، ماکویی و کرمانی.

گوسفندان سبک: سنگسری، زندی، کردی، کلکوهی و بلوچی.

روشهای پرورش گوسفند در ایران

پرورش گوسفندان در نقاط مختلف ایران به روشهای گوناگون انجام می گیرد که می توان به شرح زیر مورد بررسی قرار داد: الف- آزاد ب- نیمه آزاد.

۱- روش آزاد: از این روش بیشتر در مناطقی استفاده می کنند که دارای آب و هوای معتدل بوده و در مجاور مراتع وسیع و پربار قرار گرفته باشند. ایلات و عشایر ایران بیشتر به این روش گوسفندان خود را پرورش می دهند.

در این روش جایگاه گله در طول سال بر حسب موقعیت مرتع و تغییر درجه حرارت هوا تغییر می کند. بدین ترتیب که همیشه برای رسیدن به مراتع خوب و مناطق معتدل در حال تغییر محل هستند. گله هیچگونه آغل و یا جایگاه بسته ندارد، و بیشتر در هنگام بهار و پاییز در حرکت بوده و تابستانها در دامنه کوههای پر مرتع و زمستانها در مناطق گرمسیر مستقر می شوند.

برنامه جفت گیری و قوچ اندازی حدود مهرماه انجام می گیرد و میشها در طول راه